

Quickscan flora en fauna

‘Landgoed Drenkeling, Wonen in het park – 1e fase’

Gemeente Westvoorne

Quickscan flora en fauna

'Landgoed Drenkeling, Wonen in het park – 1e fase'

Toetsing Wet natuurbescherming en NNN t.b.v. een bestemmingsplan

Gemeente Westvoorne

Colofon

Datum:

2 maart 2017

Projectgegevens:

Projectnummer 263765

Auteur(s):

J. Buijks

De informatie in voorliggende rapportage is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Datum vrijgave

02-03-2017

Opsteller(s)

JB, LK

Projectleider

S. van Esdonk

Vrijgave

Inhoud

Advies	4
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Planvoornemen	7
1.3 Doel en onderzoeksvragen	8
1.4 Leeswijzer	9
2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming	10
2.1 Algemeen	10
2.2 Soortbescherming	10
2.3 Gebiedsbescherming	11
2.3.1 Natuurnetwerk Nederland	11
3 Methodiek	12
3.1 Algemeen	12
3.2 Bureauonderzoek	12
3.3 Terreinbezoek	13
3.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject	13
4 Resultaten	14
4.1 Gebiedsbeschrijving	14
4.2 Beschermde soorten	16
4.2.1 Resultaten bureauonderzoek	16
4.2.2 Resultaten terreinbezoek - ecologische bevindingen	17
4.2.3 Samenvatting beschermde soorten	21
4.3 Beschermde gebieden	22
5 Toetsing	24
5.1 Effectbepaling plan	24
5.2 Toetsing effect op beschermde soorten	24
5.2.1 Vogels	24
5.2.2 Zoogdieren	25
5.2.3 Amfibieën	27
5.3 Effecten op beschermde gebieden	28
5.3.1 Effecten op het Natuurnetwerk Nederland (NNN)	28
6 Bronnen	30
6.1 Boeken en rapporten	30
6.2 Overig	31
Bijlagen	32
Bijlage I: Wettelijk kader	33

Globale ligging van het plangebied (rood omlijnd). Bron: Globespotter, 2017.

Advies

De gemeente Westvoorne is voornemens het bestemmingsplan 'Landgoed Drenkeling, Wonen in het park – 1e fase' vast te stellen. Dit plan maakt de ontwikkeling mogelijk van een woonbuurt. Deze ontwikkeling is echter in het huidige bestemmingsplan niet toegestaan. Om deze reden wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld.

Het voornemen is uitvoerbaar als duidelijk is dat het plan niet in strijd is met de Wet natuurbescherming en het beleid van het Natuurnetwerk Nederland. Om deze reden is inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en beschermde gebieden in de invloedssfeer van het plangebied en de effecten hierop. Dit wordt gedaan op basis van een Quickscan. In dit hoofdstuk is het advies gegeven dat voortkomt uit de conclusies van de uitgevoerde Quickscan. Tevens is aangegeven of volgens de Nederlandse wetgeving vervolgstappen aan de orde zijn.

Conclusies: Gebiedsbescherming

Het voornemen is getoetst aan de gebiedsbescherming van de Wet natuurbescherming (Natura 2000) in een afzonderlijke Voortoets (Antea Group, in concept). Het meest nabijgelegen Natuurnetwerk Nederland (NNN) gebied bevindt zich op een afstand van circa 200 meter van het plangebied. Er is van directe aantasting van de NNN geen sprake. Er is geen noodzaak tot vervolgstappen.

Aanwezig binnen de invloedssfeer?	Ja; Natuurnetwerk Nederland (NNN)
Effecten beschermde gebieden?	Nee
Vereiste vervolgstappen aan de orde?	Nee
Is het plan uitvoerbaar in het kader van beleid van het NNN?	Ja

Conclusies: Beschermde soorten

Uit de bureaustudie in combinatie met het terreinbezoek is gebleken dat (leefgebied van) de volgende in het kader van de Wet natuurbescherming beschermde soorten aanwezig zijn en/of mogelijk verwacht worden in het plangebied:

- *Vliegrouetes van vleermuizen;*
- *Rugstreeppad;*
- *Algemene broedvogels (mogelijk nestplaatsen).*

In de volgende tabel is aangegeven welke gevolgen de aanwezigheid van (het leefgebied van) deze soorten heeft voor het voorliggende plan. Aangegeven is of er sprake is van een overtreding van de Wet Natuurbescherming en onder welke voorwaarden het plan uitvoerbaar is.

Soort (groep)	Rugstreepad	Vleermuizen	Algemene broedvogels
Essentieel leefgebied in plangebied?	Mogelijk, geschikt leefgebied (o.a. voortplantingsbiotoop) aanwezig.	Mogelijk; brede watergang van oost naar west, vormt mogelijk een essentiële vliegroute.	Ja; echter enkel tijdens het broedseizoen.
Is er sprake van een overtreding?	Mogelijk, als gevolg van de werkzaamheden tijdens de realisatie.	Mogelijk, als gevolg van de werkzaamheden tijdens de realisatie.	<i>Nee, mits buiten het broedseizoen wordt gewerkt (of advies te volgen uit paragraaf 5.2.1).</i>
Is een ontheffing noodzakelijk?	Mogelijk ¹	Mogelijk ¹	Nee
Is het plan uitvoerbaar? (zie Hoofdstuk 5)	<i>Ja</i> ²	<i>Ja</i> ²	<i>Ja</i>

1. *Voorafgaand aan de realisatiefase dient het gebruik van het plangebied door de desbetreffende soort definitief te worden vastgesteld middels nader onderzoek (zie tekstkaders Hoofdstuk 5). Op basis van dit onderzoek kan bepaald worden of sprake is van een ontheffingsplicht.*
2. *Indien blijkt dat een ontheffing noodzakelijk is, wordt verwacht dat, door het treffen van maatregelen, deze verleend wordt gezien de reeds verleende Flora- en faunawet ontheffingen en de mogelijkheden binnen het plan, in de omgeving en in de werkwijzen voor het treffen van maatregelen.*

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. In het tekstkader in Bijlage I staat het wetsartikel uitgeschreven. De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de gemeente Westvoorne en de dorpskern Rockanje is behoefte aan de bouw van nieuwe woningen. Polder De Drenkeling, aan de noordzijde van het dorp, is al geruime tijd in beeld als uitbreidingslocatie om in de woningbehoefte te voorzien. Eerdere plannen, die uitgingen van een eindbeeld met circa 265 woningen, zijn in 2014 stopgezet. In 2015 is een nieuwe stedenbouwkundige visie opgesteld, waarbij het woningbouwprogramma naar beneden is bijgesteld.

In de loop van 2016 is de eerste fase van de visie Landgoed Drenkeling verder uitgewerkt. Geconcludeerd is dat het zuidelijke deelgebied, dat direct grenst aan de dorpskern van Rockanje, het beste perspectief biedt voor ontwikkeling op de korte termijn. De gemeenteraad heeft op 7 september 2016 het deelgebied begrensd en het Stedenbouwkundig Programma van Eisen (SPvE) vastgesteld. Het SPvE is verder uitgewerkt in een verkavelingsplan, dat de basis vormt voor het beoogde bestemmingsplan.

Het bestemmingsplan 'Landgoed Drenkeling, Wonen in het park – 1^e fase' voorziet in een juridisch-planologische regeling voor de realisering van woningen en de aanleg van de openbare ruimte van de eerste fase van Landgoed Drenkeling.

Ruimtelijke plannen, zoals het beoogde bestemmingsplan, dienen te worden beoordeeld op de uitvoerbaarheid in relatie tot actuele natuurwetgeving. Er dient onderzocht te worden of het plan effect heeft op beschermde soorten of beschermde gebieden (Wet natuurbescherming; Wnb en Natuurnetwerk Nederland). Ontwikkelingen mogen niet plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna. In dit kader is inzicht gewenst in de aanwezige natuurwaarden en de mogelijk daarmee samenhangende consequenties. Dit wordt gedaan op basis van een Quickscan. In deze rapportage zijn de resultaten van de Quickscan beschreven en wordt antwoord gegeven of het plan uitvoerbaar is.

In figuur 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

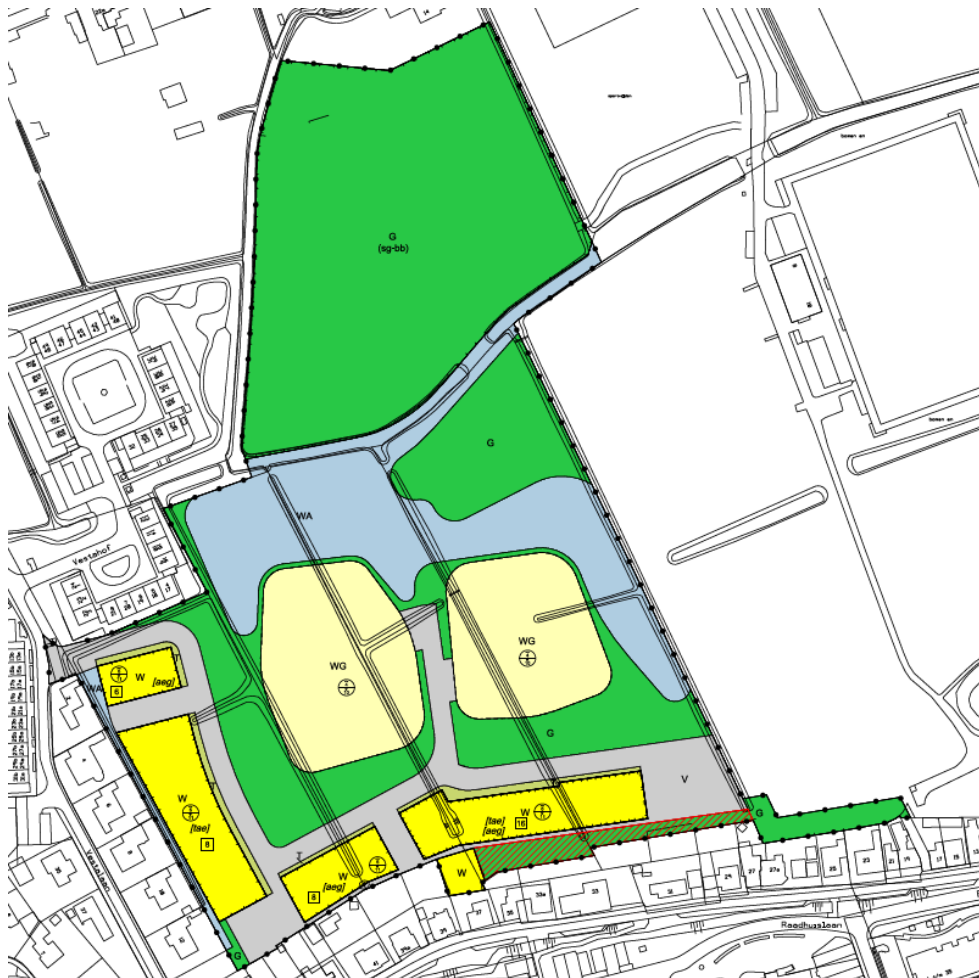

Figuur 1.1. Globale begrenzing van het plangebied (rood omlijnd). Bron: Globespotter.

1.2 Planvoornemen

De initiatiefnemer is voornemens om in twee deelgebieden woningen te realiseren met daartussen een parkachtige zone. Het SPvE gaat uit van de bouw van 55 tot 60 grondgebonden woningen in twee deelgebieden: De Lange Stallen, grenzend aan de achterzijde van de woningen aan de Zeeweg en de Vestalaan, en De Erven, op de gronden ten noordoosten daarvan. De deelgebieden worden gescheiden door De Beemd: een parkachtige zone waar ruimte is voor groen en speelgelegenheid. In de eerste fase wordt daarnaast een deel van de centrale groen- en waterstructuur in Landgoed Drenkeling (de parkvijver en parkweide) aangelegd en wordt ruimte geboden aan een tijdelijke bomenbank. In figuur 1.2 is de verbeelding van het voorontwerp bestemmingsplan weergegeven.

Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling worden aanwezige watergangen (deels) gedempt. Tevens worden meerdere bomen gerooid. Een deel van de bestaande agrarische percelen worden omgevormd tot bouwgrond. De planning is om het bestemmingsplan in 2017 vast te stellen. Naar verwachting zal de realisatiefase starten in 2018.

Figuur 1.2. Verbeelding voorontwerpbestemmingsplan Landgoed Drenkeling, Wonen in het park – 1^e fase (Croonenburo, 2017).

1.3 Doel en onderzoeksvragen

Het doel van voorliggende Quickscan is het opsporen van strijdigheden van het voorgenomen plan met de beschermde soorten en beschermde gebieden (Natuur netwerk Nederland; NNN, voor toetsing Natura 2000, zie voortoets) en het bepalen of het plan uitvoerbaar is.

De vragen of voor de uitvoering van het bestemmingsplan een vrijstelling geldt, dan wel een ontheffing of vergunning op grond van de Wet natuurbescherming nodig is en zo ja, of deze ontheffing of vergunning kan worden verleend, komt in beginsel pas aan de orde in een procedure op grond van de Wet natuurbescherming. Echter, deze vragen zijn ook relevant voor het bestemmingsplan omdat in deze Quickscan wordt beoordeeld of ten tijde van de vaststelling van het bestemmingsplan het op voorhand in redelijkheid duidelijk is dat de Wet natuurbescherming niet de uitvoerbaarheid van het plan in de weg zal staan. Het bestemmingsplan kan pas worden vastgesteld nadat uit een Quickscan duidelijk is geworden of voor de activiteiten die volgen uit deze vaststelling de mogelijkheid bestaat tot het verkrijgen van een ontheffing of vergunning.

De volgende onderzoeksvragen zijn van toepassing:

- Welke in het kader van de Wnb (zwaar) beschermde soorten (en/of vaste rust- en verblijfplaatsen) komen voor in het beïnvloedingsgebied van het plan? Vinden er als gevolg van de ontwikkeling die mogelijk gemaakt wordt door het plan effecten plaats op deze soorten en worden daarbij verbodsbepalingen overtreden? Is het plan uitvoerbaar en zijn, zo nodig, aanvullende voorwaarden in het plan aan de orde?
- Komen in de beïnvloedingszone van het plangebied beschermde natuurgebieden voor? Zo ja, welke zijn dit en wat zijn de effecten hierop? Dienen vervolgstappen in de vorm van een compensatieplan opgesteld te worden of zijn andere vervolgstappen aan de orde?

Op bovenstaande vragen wordt in hoofdstuk 4 en 5 een antwoord gegeven (zie ook de leeswijzer).

1.4 Leeswijzer

De Quickscan is als volgt opgebouwd:

- De Quickscan begint met de belangrijkste conclusies gedestilleerd uit de resultaten van voorliggende Quickscan;
- Hoofdstuk 1 geeft de aanleiding van de Quickscan en het planvoornemen;
- Hoofdstuk 2 beschrijft beknopt het wettelijk kader;
- Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de methodiek van de Quickscan;
- Hoofdstuk 4 beschrijft het gebied en gaat in op de ecologische waarden en de beschermde soorten en gebieden in (de omgeving) van het plangebied;
- Hoofdstuk 5 toetst het plan aan de Wet natuurbescherming en het NNN.

2 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

2.1 Algemeen

De Wet natuurbescherming (hierna Wnb) heeft per 1 januari 2017 de Boswet, Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bescherming van soorten en de bescherming van houtopstanden. In voorliggende Quicksan wordt niet ingegaan op de Boswet.

Naast bescherming vanuit de Wnb, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen) en niet via de natuurwetgeving.

2.2 Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

1. soorten van de Vogelrichtlijn;
2. soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
3. 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora').

De verbodsbepalingen en ontheffingsgronden voor de eerste twee categorieën komen rechtstreeks uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De derde categorie vindt zijn oorsprong in de nationale wetgeving. Tijdens een bijeenkomst van het Netwerk Groene Bureau d.d. 16 december 2016 is aangegeven dat drie provincies (Utrecht, Overijssel en Gelderland) de geldende "Aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten" (LNV, 2009) aanhouden en blijven hanteren in de Wet natuurbescherming. De verwachting is dat ook overige provincies deze beschermingsstatus aanhouden. Hier is bij voorliggende toetsing van uitgegaan.

Soorten van de Vogelrichtlijn

Voor Vogelrichtlijnsoorten is het verboden om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen. Dit laatste verbod geldt niet, indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding (zie artikel 3.1 in tekstkader in de bijlage).

Soorten van de Habitatrichtlijn

Voor soorten van artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, Bern en Bonn) is het eveneens verboden om in het wild levende dieren en planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen.

Voortplantings- of rustplaatsen mogen niet beschadigd of vernield worden. Daarnaast geldt er een verbod op om planten behorend bij artikel 3.5 te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. In tegenstelling tot de Vogelrichtlijnsoorten in artikel 3.1, mogen dieren behorend bij artikel 3.5 niet opzettelijk verstoord worden, ook niet als er geen wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding. Daarbij dient opgemerkt te worden dat een aantal vogelsoorten ook vallen onder artikel 3.5 en daarom niet verstoord mogen worden (zie ook tabel E in de bijlage).

Andere soorten

Naast de Europees aangewezen beschermde flora en fauna, is er in Nederland ook een Nationale soortenlijst gemaakt die niet gedekt wordt door de Vogel- en Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern of Verdrag van Bonn. Deze soorten zijn opgenomen in Bijlage A en B van de Wnb, zie ook bijlage tabel A en B. Voor soorten in bijlage A geldt een verbod op opzettelijk doden of vangen van dieren, opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen van dieren. Voor soorten in bijlage B geldt een verbod op opzettelijk plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen en ontwortelen van planten. In tegenstelling tot artikel 3.1 en 3.5, is versterking van deze soorten toegestaan.

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. De grond waarop deze vrijstelling geldt verschilt per provincie en hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien bij het voornemen gestelde verboden in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 worden overtreden, dient gewerkt te worden conform een gedragscode. Biedt een gedragscode geen oplossing, dan is het mogelijk om een ontheffing aan te vragen bij de provincie waarin het voornemen plaats vindt. De grond waarop een ontheffing mogelijk is, verschilt per categorie. Zie de bijlage voor een uitgebreide toelichting.

2.3 Gebiedsbescherming

2.3.1 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is een stelsel van ecologisch hoogwaardige natuurgebieden; de Natura 2000-gebieden maken daar deel van uit. Naast de Natura 2000-gebieden bevat het NNN ook overige leefgebieden van soorten en – om isolatie te voorkomen - gebieden die een verbinding vormen tussen natuurgebieden. Het NNN is onderdeel van het actieve beleid om bedreigde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen. De natuurgebieden die behoren tot het NNN en hun functies worden planologisch beschermd, hier geldt het 'nee, tenzij'- principe. De planologische bescherming betekent in het kort dat geen nieuwe bestemmingen worden toegestaan die per saldo leiden tot een significante aantasting van de oppervlakte, de kwaliteit en de samenhang van het NNN. Hieraan wordt getoetst bij de verlening van een omgevingsvergunning op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

3 Methodiek

3.1 Algemeen

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en ligging van beschermde gebieden is opgebouwd uit twee onderdelen:

1. Bureaustudie naar waarnemingen van beschermde soorten uit het (recente) verleden en ligging van beschermde gebieden in de invloedssfeer van het plan;
2. Terreinbezoek naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten.

3.2 Bureauonderzoek

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek wordt specifiek gekeken naar soorten uit de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), soorten van de Habitatrichtlijn (artikel 3.5) en 'andere' beschermde soorten (artikel 3.10). Bij vogels zal met name speciale aandacht geschonken worden aan soorten die in het plangebied een essentieel leefgebied kunnen hebben. Voorgenoemde soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (Habitatrichtlijn Bijlage IV-soorten, bijlage II Verdrag van Bern en bijlage I Verdrag van Bonn) en moeten worden getoetst op voorkomen en het planeffect. Treden effecten op, of worden verbodsbepalingen overtreden, dan zijn er maatregelen nodig om deze effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Wnb.

'Andere' beschermde soorten die zijn opgenomen in provinciale vrijstellingen (zie tabel A en B in de bijlage) zijn niet meegenomen in deze toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in de provincie dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt het voorliggende plan. Wel geldt de algemene zorgplicht. Door rekening te houden met de kwetsbare seizoenen van deze soorten, wordt voldoende aan de zorgplicht voldaan en kan de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd.

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied, wordt de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Hierbij wordt nagegaan of er in de periode 2012-2017 beschermde soorten zijn aangetroffen in of nabij het plangebied. In 2003 en 2009 is het plangebied en de omgeving reeds onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten (Grontmij, 2012). Resultaten uit deze onderzoeken zijn meegenomen in voorliggende toetsing.

Aan de hand van de resultaten van de bureaustudie wordt een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het plangebied voor zouden kunnen komen.

Naast de bronnen met soortinformatie, is voor het bepalen van de ligging van beschermde gebieden gebruik gemaakt van de gebiedendatabase op de website van het

Ministerie van EZ of provinciale digitale atlassen. Om inzicht te krijgen in de ligging van het plangebied t.o.v. van het NNN is de provinciale website geraadpleegd.

3.3 Terreinbezoek

Naar aanleiding van de uitkomsten van voorgenoemd bureaustudie is middels een terreinbezoek bepaald in hoeverre de aanwezigheid van zwaarder beschermde soorten aannemelijk gesteld kan worden op basis van aanwezig geschikt habitat. Naast directe waarnemingen kan dan aan de hand van de aangetroffen biotopen een beeld worden geschetst van de verwachte aanwezige beschermde soorten. Dit is noodzakelijk omdat enkele seizoensgebonden soorten flora en fauna mogelijk niet kunnen worden waargenomen. Aan de hand van het aangetroffen biotoop en habitatvoorkeur(en) kunnen echter wel indicaties worden gegeven van het mogelijk voorkomen van deze soorten op de locatie. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Op 10 januari 2017 is vanaf circa 10:00 een terreinbezoek uitgevoerd door een deskundig ecooloog van Croonenburo5 bij bewolkt weer en een temperatuur van circa 7 C°. Tijdens het terreinbezoek is het plangebied te voet belopen.

3.4 Effectbeoordeling en advies vervolgtraject

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het verkennend terreinbezoek kan worden bepaald of het plan uitvoerbaar is, of een vervolgonderzoek nodig is om beschermde soorten uit te sluiten en om te bepalen wat de effecten zijn. Tevens kan worden geadviseerd over de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving.

4 Resultaten

4.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt ten noorden van de stedelijke bebouwing van Rockanje (gemeente Westvoorne, provincie Zuid-Holland). Aan de oostzijde van het plangebied zijn voetbalvelden van de lokale voetbalvereniging gelegen.

Het noordelijke deel van het plangebied wordt gevormd door een paardenweide. Aan de noordzijde van deze weide staat een houten paardenstal (zie figuur 4.1 links). Tevens valt de meest noordelijke 'punt' van het plangebied samen met de tuin van een woning (Korteweg 14). Hier staan verscheidene boomsoorten waaronder fruitbomen (zie figuur 4.1 rechts). Het perceel is recent gemaaid. Aan de zuidzijde van het perceel is een zandweg gelegen (zie figuur 4.2). Ten zuiden van deze weg is een ruige berm met zandhopen gelegen die over gaat in oevervegetatie (zie figuur 4.2).

Via de zandweg is de rest van het plangebied bereikbaar. Dit deel bestaat uit vier agrarische percelen die middels sloten van elkaar gescheiden zijn. Aan de noordzijde van het meest oostelijke perceel is een bouwdepot aanwezig (zie figuur 4.3 links). Aan de westelijke rand van dit perceel staat een dubbele houtsingel voornamelijk bestaande uit els (zie figuur 4.3 rechts). Ook dit perceel lijkt in gebruik als paardenweide.

De overige percelen zijn allen enkel begroeid met een vrij monotone grasvegetatie (zie figuur 4.4 links). Op een van de percelen zijn baggerbezinkingsbassins aanwezig (zie figuur 4.4 rechts). De sloten tussen de percelen hebben een agrarisch karakter. De watergang tussen het zuidelijke en oostelijke deel van het plangebied is breder (zie figuur 4.5 links). Op het meest westelijke perceel zijn ondiepe waterhoudende geulen aanwezig (zie figuur 4.5 rechts).

Figuur 4.1. Impressie noordelijk perceel. Links: paardenstal. Rechts: houtopstand.

Figuur 4.2. Impressie zandweg met ruige berm/oever.

Figuur 4.3. Links: impressie bouwdepot. Rechts: impressie houtsingel.

Figuur 4.4. Impressie agrarische percelen. Links: .Rechts: bezinkingsbassins.

Figuur 4.5. Links: Impressie brede watergang. Rechts: impressie geulen westelijk perceel.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Resultaten bureauonderzoek

Uit de recente verspreidingsinformatie blijkt dat in of nabij het plangebied in het verleden diverse beschermde soorten zijn waargenomen. Dit betreft de beschermde soorten genoemd in Habitatrichtlijn (bijlage IV onderdeel a en b) en de niet-vrijgestelde 'andere soorten' uit bijlage I (onderdeel a en b) van de Wet natuurbescherming: De soorten zijn weergegeven in tabel 4.1.

Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is vervolgens nagegaan of het plangebied een functie vervult voor (onder andere) deze soorten en of effecten aan de orde zijn. De bevindingen worden in paragraaf 4.2.2 uiteengezet.

Tabel 4.1. Overzicht waargenomen beschermde soorten (Habitatrichtlijn, vogels met jaarrond beschermde nesten en overige Europese verdragen (HR), lijsten A en B behorende bij artikel 3.10), aangegeven met een 'X', in de directe omgeving van het plangebied (NDFF, 2012-2017 en Grontmij, 2012). Disclaimer: Deze informatie is (deels) afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Soortgroep	Soort	HR	A/B
Vogels met een jaarrond beschermd nest	Boomvalk	X	
	Buizerd	X	
	Gierzwaluw		
	Havik	X	
	Huismus		
	Kerkuil	X	
	Ooievaar	X	
	Ransuil	X	
	Sperwer	X	
	Wespendief	X	
	Zwarte wouw	X	
Zoogdieren	Eekhoorn		X
	Noordse woelmuis	X	
	Laatvlieger	X	
	Watervleermuis	X	
	Gewone dwergvleermuis	X	
Reptielen	Zandhagedis	X	
Amfibieën	Rugstreeppad	X	
Vissen	Geen waarnemingen bekend		
Insecten - Dagvlinders	Geen waarnemingen bekend		
Insecten - Kevers	Geen waarnemingen bekend		
Insecten - Libellen	Gevlekte witsnuitlibel	X	
Planten	Groene knolorchis	X	

4.2.2 Resultaten terreinbezoek - ecologische bevindingen

Op basis van het bureauonderzoek en het terreinbezoek wordt per soortgroep ingegaan op de eventuele (kans op) aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied.

Vogels

Habitatrichtlijnsoorten (artikel 3.5) en soorten met jaarrond beschermd nest

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten (boomvalk, buizerd, gierzwaluw, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, ransuil, sperwer, wespendief en zwarte wouw) waargenomen in de omgeving van het plangebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd.

Tijdens het terreinbezoek is de buizerd rustend op een van de verlichtingsmasten van het naastgelegen voetbalveld waargenomen. Andere soorten met een jaarrond beschermd nest zijn niet waargenomen. Tijdens het terreinbezoek zijn onder andere de volgende algemene vogels waargenomen in het plangebied: koolmees, winterkoning, merel, ekster, kauw, roodborst, blauwe reiger, vink, kokmeeuw, zilvermeeuw, wilde eend en waterhoen.

Huismus en gierzwaluw

De huismus en gierzwaluw zijn beide soorten die voornamelijk in gebouwen broeden. De huismus broedt over het algemeen in stedelijk gebied in uiteenlopende holtes, meestal onder of rondom dakpannen (RVO, 2014a). De gierzwaluw nestelt in (hoge) bebouwing in donkere holtes in ventilatieschachten, spleten in muren, onder dakpannen en in kerktorens (RVO, 2014b). Binnen het plangebied is geen bebouwing aanwezig. Het voorkomen van jaarrond beschermde nesten van de huismus en gierzwaluw kan worden uitgesloten.

Kerkuil

De kerkuil is een soort die voorkomt in cultuurland met gras- en bouwlanden die begrensd worden door kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of bosjes. Kerkuilen broeden vooral in de hoge, donkere en tochtvrije delen van boerenschuren, kerken, kastelen en torens (RVO, 2015). Binnen het plangebied zijn als gevolg van het ontbreken van bebouwing geen geschikte nestlocaties aanwezig. Ook de woningen rondom het plangebied lijken, op basis van het ontbreken van boerenschuren, ongeschikt voor de kerkuil. De ruige delen van het plangebied zijn geschikt als foerageergebied van de kerkuil. Aangezien echter binnen en in de directe omgeving van het plangebied geen geschikte nestlocaties aanwezig zijn in combinatie met de aanwezigheid van kwalitatief beter geschikt foerageergebied in de directe omgeving van het plangebied (zoals het NNN-gebied ten zuiden van het plangebied) kan het voorkomen van essentieel foerageergebied worden uitgesloten.

Buizerd, sperwer en overige roofvogels

De buizerd, sperwer en overige roofvogels hebben hun nest voornamelijk in (oudere) bomen. De bomen binnen het plangebied zijn geïnspecteerd op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten. Deze zijn niet aangetroffen. Hoog in de populier op het meest noordelijke deel van het plangebied is een groter nest aangetroffen. Dit nest is echter vrij gebrekkig en bestaat uit kleinere takken. Naar verwachting behoort het nest toe aan de zwarte kraai.

Overige artikel 3.5 soorten (zonder jaarrond beschermd nest)

Tijdens het terreinbezoek zijn de koolmees, roodborst en winterkoning waargenomen. Deze soorten zijn waargenomen in de omgeving van de rij elzen. Ook vormt het plangebied geschikt leefgebied voor andere vogelsoorten die staan vermeld op artikel 3.5.

Algemene vogelsoorten (artikel 3.1)

Het plangebied biedt broedgelegenheid voor algemene broedvogels; de weilanden, ruitges en bomenrijen zijn allen geschikt als nestlocatie.

Zoogdieren

Vleermuizen

Bij het amoveren van bebouwing en het kappen van vooral oudere bomen dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. Gebouwbewonende vleermuizen verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen verblijven in gaten, hopen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

Bebouwing

De paardenstal vormt de enige bebouwing binnen het plangebied. De paardenstal bestaat uit enkele houten platen en heeft een open karakter. Er zijn geen holtes of kieren die geschikte verblijven vormen voor vleermuizen. Het voorkomen van voortplantings- of rustplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen kan worden uitgesloten.

Bomen

De bomen binnen het plangebied zijn geïnspecteerd op de aanwezigheid van voor vleermuisgeschikte holtes en scheuren. In de rij elzen zijn verscheidene scheuren en vergroeiing aanwezig. De structuren zijn allen echter zeer open, nat en laag aan de grond. De structuren zijn daarmee ongeschikt als verblijf voor vleermuizen. Het voorkomen van voortplantings- of rustplaatsen van boombewonende vleermuizen kan worden uitgesloten.

Vliegroutes

Vleermuizen gebruiken veelal lijnvormige landschapselementen als vliegroute. Binnen het plangebied zijn meerdere structuren aanwezig die een potentiële vliegroute vormen voor vleermuizen. De watergangen en bomenrij vormen lijnvormige landschapselementen. Met name de bredere watergang van oost naar west, midden door het plangebied vormt een geschikte vliegroute.

Foerageergebied

Het plangebied vormt geschikt foerageergebied voor vleermuizen.

Overige (land)zoogdieren

Uit de bureaustudie blijkt dat de eekhoorn en Noordse woelmuis in de omgeving van het plangebied voorkomen. Tijdens het terreinbezoek zijn deze, of overige zwaardere beschermde soorten, niet waargenomen.

Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Mits voldoende voedsel beschikbaar is, komen ze ook in bebouwd gebied. De voorkeur gaat uit naar ouder bos (naaldbomen

ouder dan 20 jaar en loofbomen ouder dan 40-80 jaar) omdat daar meer voedsel en nestgelegenheid is (zoogdierenvereniging.nl). De bomen binnen het plangebied vormen geen optimaal leefgebied van de eekhoorn. Tevens zijn geen nesten of sporen (afgeknaagde dennenappels) aangetroffen. Ook tijdens eerder onderzoek is de soort niet waargenomen binnen het plangebied (Grontmij, 2012). Het voorkomen van essentieel leefgebied van de eekhoorn binnen het plangebied kan worden uitgesloten.

Noordse woelmuis

De Noordse woelmuis is een soort die in verschillende biotopen kan voorkomen. Belangrijk is dat er het gehele jaar door voldoende voedsel en dekking aanwezig is. Er moet variatie in de vegetatie aanwezig zijn zoals diverse kruiden, overgangszones tussen land en water met riet, aanwezigheid van bepaalde soorten zeggen en in natte gebieden moeten drogere delen aanwezig zijn (RVO, 2014c). De agrarische percelen binnen het plangebied vormen geen optimaal leefgebied voor de soort. Tevens is in het NDFF enkel één waarneming bekend in de omgeving van het plangebied, in het Natura 2000-gebied. Ook is de soort niet waargenomen tijdens eerder onderzoek (Grontmij, 2012). Het voorkomen van de Noordse woelmuis kan worden uitgesloten.

Reptielen

Uit de bureaustudie blijkt dat de zandhagedis voorkomt in de omgeving van het plangebied. Tijdens het terreinbezoek is de zandhagedis of overige beschermde reptielen niet aangetroffen. De agrarische omgeving is tevens niet geschikt voor zwaarder beschermde reptielen. Bekend is dat de zandhagedis voorkomt in het verderop gelegen Natura 2000-gebied. Ook met eerdere onderzoeken zijn geen beschermde reptielen aangetroffen. Het voorkomen van zwaarder beschermde reptielen kan worden uitgesloten.

Amfibieën

Uit de bureaustudie blijkt dat de rugstreeppad voorkomt in de omgeving van het plangebied. Tijdens het terreinbezoek is de rugstreeppad of overige beschermde amfibieën niet aangetroffen.

De rugstreeppad is een pionier soort en komt voornamelijk voor in gebieden met een hoge dynamiek zoals dat ook het geval is bij door mensen verstoorde (werk)terreinen. Daarbij geeft de soort de voorkeur aan tijdelijke ondiepe watertjes zoals in greppels of rijsporen (RVO, 2014d). Het plangebied heeft een nat karakter met meerdere ondiepe watertjes. Enerzijds worden deze gevormd door de bezinkingsbassins en anderzijds door de geulen op het meest westelijke perceel. Het plangebied vormt daarmee geschikt leefgebied voor de rugstreeppad. Het voorkomen van de rugstreeppad kan niet worden uitgesloten.

Vissen

Uit de bureaustudie blijkt dat geen waarnemingen bekend zijn van beschermde vissen. De sloten binnen het plangebied hebben een agrarisch karakter. Op basis van het ontbreken van unieke natuurlijke watergangen in combinatie met het ontbreken van

waarnemingen in de omgeving kan het voorkomen van beschermde vissen worden uitgesloten.

Vlinders, Libellen en overige soortgroepen

Uit de bureaustudie blijkt dat de gevlekte witsnuitlibel voorkomt in de omgeving van het plangebied. Tijdens het terreinbezoek is de gevlekte witsnuitlibel of overige zwaarder beschermde vlinders, libellen en overige soortgroepen niet aangetroffen.

De gevlekte witsnuitlibel komt voor in laagveenmoerassen en vegetatierijke vennen en duinplassen (libellennet.nl). Het plangebied bestaat voornamelijk uit agrarische percelen. Het plangebied vormt daarmee geen geschikt leefgebied voor de gevlekte witsnuitlibel. Het voorkomen van de gevlekte witsnuitlibel kan worden uitgesloten.

Beschermde vlinders, libellen en overige soortgroepen zijn veelal biotoopkritische soorten die voorkomen in unieke biotopen zoals heide of duinen. Binnen het plangebied is geen sprake van dergelijke unieke biotopen. Het voorkomen van zwaarder beschermde vlinders, libellen en overige soortgroepen kan worden uitgesloten. Tevens zijn met eerder onderzoek geen zwaarder beschermde vlinders, libellen en overige soortgroepen waargenomen (Grontmij, 2012).

Flora

Uit de bureaustudie blijkt dat in de omgeving van het plangebied de groene knolorchis is waargenomen. Tijdens het terreinbezoek is deze of overige zwaarder beschermde planten niet aangetroffen.

De groene knolorchis komt voor in zeeduinen (duinvalleien), afgravingen (kalk-, zand- en grindgroeven), moerassen (trilvenen, kalkmoerassen, veenmosrietland en aan de rand van rietland), heide (op veenmoskussens in heidemoeras). De voedselrijke agrarische percelen binnen het plangebied bieden geen geschikte standplaatsfactoren voor deze soort. Het voorkomen van de groene knolorchis binnen het plangebied kan worden uitgesloten. Ook overige zwaarder beschermde planten worden niet verwacht binnen het plangebied. Tevens zijn met eerder onderzoek geen zwaarder beschermde plantensoorten waargenomen (Grontmij, 2012).

4.2.3 Samenvatting beschermde soorten

Uit het terreinbezoek is gebleken dat de soorten weergegeven in tabel 4.2 en die een (zwaarder) beschermde status hebben in de Wet natuurbescherming mogelijk voor kunnen komen in het plangebied. In hoofdstuk 5 wordt nader op deze soorten in gegaan.

Tabel 4.2: Mogelijk aanwezige beschermde soorten in het plangebied.

Soortgroep	Soort	Beschermingsregime	Aanwezigheid	Toelichting
Zoogdieren	Verscheidene soorten vleermuizen	Artikel 3.5	Mogelijk	Potentiële vliegroutes aanwezig. Het plangebied vormt geschikt foerageergebied.
Amfibieën	Rugstreeppad	Artikel 3.5	Mogelijk	Plangebied voldoet aan de biotoopeisen van de rugstreeppad. De soort is tevens in de omgeving waargenomen.
Vogels	Koolmees, roodborst en winterkoning,	Artikel 3.5	Ja	Waargenomen plus geschikt broedbiotoop aanwezig
Vogels	Algemene broedvogels	Artikel 3.1	Ja	Waargenomen plus geschikt broedbiotoop aanwezig

4.3 Beschermde gebieden

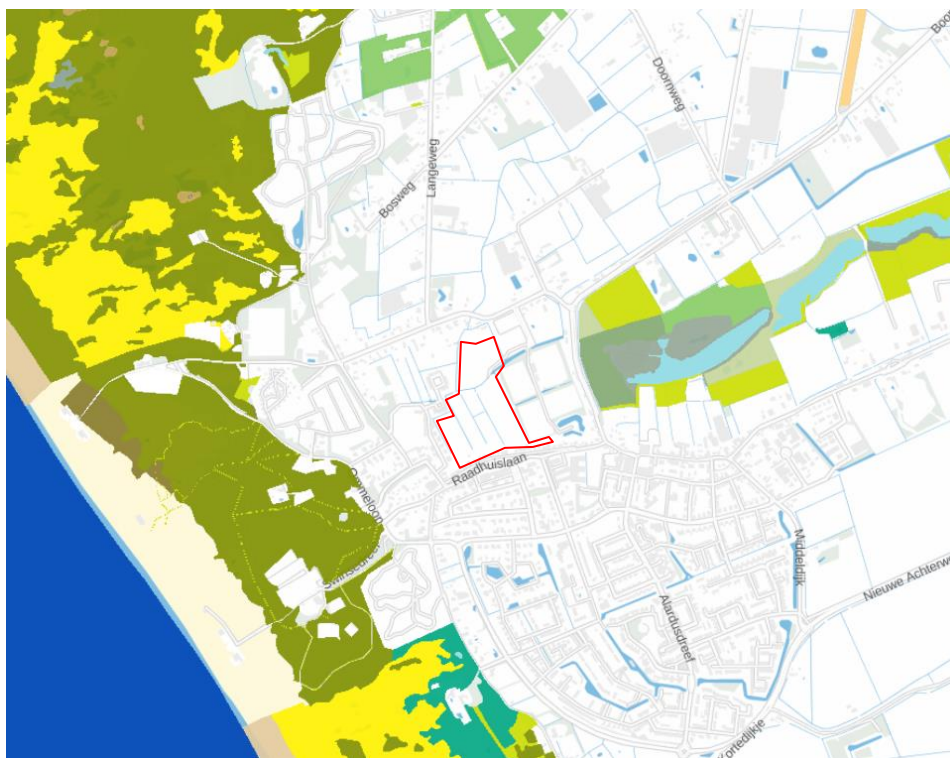
Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied bevindt zich niet binnen de grenzen van het Natuurnetwerk Nederland (zie figuur 4.6). Het meest nabijgelegen NNN-gebied bevindt zich op een afstand van circa 200 meter ten oosten van het plangebied. Het NNN is hier aangewezen voor onder andere de volgende beheertypen; Gemaaid rietland (N05.02), Zilt- en overstromingsgrasland (N12.04) en Kruiden- en faunarijk grasland (N12.02) (zie figuur 4.7).

Figuur 4.6. Globale ligging van het plangebied t.o.v. het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Bruin: NNN. Gestreept: tevens Natura 2000. Bron: interactieve kaart Natuurnetwerk Nederland, Provincie Zuid-Holland.

Figuur 4.7 Globale ligging van het plangebied t.o.v. natuurbeheertypen NNN. Bron: interactieve kaart Natuurbeheerplan 2017, Provincie Zuid-Holland.

5 Toetsing

In [paragraaf 5.1](#) is de effectbepaling van het plan gegeven. In [paragraaf 5.2](#) worden de werkzaamheden getoetst aan de soortenbescherming (Wnb). In [paragraaf 5.3](#) wordt het plan getoetst aan het beschermingsregime van het NNN-gebied.

5.1 Effectbepaling plan

Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling zullen de aanwezige biotopen grotendeels bouwrijp worden gemaakt. Daarbij worden de bomen gerooid en een deel van de aanwezige watergangen gedempt. De bomen op het meest noordelijke perceel blijven mogelijk behouden.

5.2 Toetsing effect op beschermde soorten

Uit het terreinbezoek is gebleken dat het plangebied een potentieel geschikt biotoop biedt voor vogels, zoogdieren en amfibieën (zie ook tabel 4.2). Om deze reden is er enkel op deze soortgroepen een potentieel effect aan de orde. De onderstaande effectbeoordeling richt zich alleen op deze soort(groep)en. Overige beschermde soorten zijn uitgesloten en ondervinden geen effect van het voornemen.

5.2.1 Vogels

Beschermingsregime vogelsoorten artikel 3.1

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Het is dan ook te allen tijde verboden om nesten, rustplaatsen en eieren van vogels *opzettelijk* te vernielen en te beschadigen (artikel 3.1 lid 2). Daarnaast is het verboden om vogels *opzettelijk* te verstoren (lid 4). Het verbod op verstoren van de vogels is niet van toepassing wanneer de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (artikel 3.1 lid 5, zie ook Bijlage I) en wanneer het nest functioneel blijft. De vrijstelling op lid 4 geldt alleen voor vogels die vallen onder artikel 3.1 (Vogelrichtlijn) en geldt niet voor vogels die ook genoemd staan in artikel 3.5.

Met de meeste broedvogels van artikel 3.1 kan in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in de broedtijd (circa maart tot en met juli¹) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. In het geval van het kappen van bomen en het verwijderen van groenstructuren, is het van belang dat dit buiten de broedperiode van vogels uitgevoerd wordt. In gebruik zijnde nesten mogen immers niet aangetast of verwijderd worden.

Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen om te werken dan dient het plangebied bij realisatie vóór het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden voor

---

¹ Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

(broed)vogels. Mocht dit niet mogelijk zijn dan dient het plangebied voorafgaand aan de realisatiefase gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedvogels door een deskundig ecooloog. Wanneer vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plangebied of de directe omgeving, wordt het plangebied niet vrijgegeven indien de werkzaamheden de nesten negatief beïnvloeden. De werkzaamheden dienen dan te worden uitgesteld tot nadat het nest niet meer in gebruik is.

Jaarrond beschermde soorten

Jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen. Effecten op jaarrond beschermde nesten kunnen op basis van de huidige toetsing worden uitgesloten.

Beschermingsregime vogelsoorten artikel 3.5

Voor vogelsoorten die vallen onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming geldt een ander beschermingsregime. Het is te allen tijde verboden om voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van vogels te vernielen en te beschadigen (artikel 3.5 lid 4).

Jaarrond beschermde nesten

Het voorkomen van jaarrond beschermde nesten of essentieel foerageergebied van soorten met een jaarrond beschermd nest binnen het plangebied van vogels die vallen onder artikel 3.5 kan worden uitgesloten. Effecten op jaarrond beschermde nesten kunnen worden uitgesloten.

Mogelijk vormt het plangebied onderdeel van de leefomgeving van verscheidende vogelsoorten die vallen onder artikel 3.5, maar zonder jaarrond beschermd nest (zoals de koolmees, roodborst en winterkoning). Deze soorten zijn, buiten het broedseizoen, niet specifiek gebonden aan het plangebied. Als door gevolg van de voorgenomen ontwikkeling broedbiotoop verdwijnt is in de omgeving van het plangebied voldoende gelijkwaardig of kwalitatief beter foerageergebied aanwezig. Daarnaast zal ook in de toekomstige situatie naar verwachting voldoende broedbiotoop voor deze soorten aanwezig zijn. Er is geen sprake van verstoring mits buiten het broedseizoen wordt gewerkt (of indien wordt gewerkt conform eerder besproken werkwijze).

Concluderend: de (potentiële) aanwezigheid van verschillende vogelsoorten binnen het plangebied vormt geen belemmering voor de vaststelling van het bestemmingsplan.

5.2.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Het voorkomen van voortplantings- of rustplaatsen van vleermuizen kan worden uitgesloten. Effecten voortplantings- of rustplaatsen van vleermuizen kunnen worden uitgesloten.

Vliegroutes

De rij elzen en de watergangen binnen het plangebied vormen mogelijk vliegroutes voor vleermuizen. Met name de brede watergang van oost naar west, midden in het plangebied, vormt een geschikte verbinding. Deze watergang vormt een schakel tussen het NNN-gebied ten oosten van het plangebied en het Natura 2000-gebied ten westen van het plangebied en heeft om deze reden mogelijk een belangrijke functie.

Een vliegroute van vleermuizen is enkel beschermd indien deze een essentiële functie heeft voor het leefgebied van de soort(en). Dit is het geval wanneer sprake is van een unieke verbinding tussen verschillende onderdelen van het leefgebied (zoals bijvoorbeeld tussen een verblijfplaats en foerageergebied).

Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling zullen de rij elzen en de (noord-zuid georiënteerde) watergangen verloren gaan. Ondanks dat de rij elzen verloren gaat blijft de houtsingel aan de rand van het voetbalveld bestaan. Deze bomenrij vormt een (beter) geschikte verbinding voor vleermuizen. Effecten als gevolg van verlies van de rijen elzen op essentiële vliegroutes kunnen worden uitgesloten.

De brede watergang van oost naar west, midden in het plangebied, wordt omgevormd tot grotere waterpartij (zie figuur 1.2). De verbinding blijft in de toekomstige situatie naar verwachting geschikt als vliegroute. Voor de vaststelling van het bestemmingsplan vormt de potentiële aanwezigheid van een (essentiële) vliegroute geen belemmering. Echter als gevolg van de realisatiefase (door de kans dat werkzaamheden in het donker en in kwetsbare perioden worden uitgevoerd) is mogelijk sprake van een tijdelijke aantasting van de vliegroute. Dit is mogelijk in strijd met de Wet natuurbescherming. Effecten op essentiële vliegroutes van vleermuizen gedurende de realisatiefase kunnen niet worden uitgesloten.

Geadviseerd wordt om in het seizoen voorafgaand aan de realisatiefase nader onderzoek uit te voeren naar het gebruik van het plangebied (als vliegroute) door vleermuizen (zie tekstkader 5.1).

Foerageergebied

Het plangebied vormt geschikt foerageergebied voor vleermuizen. Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling gaat dit foerageergebied echter deels (tijdelijk) verloren. Echter in de omgeving van het plangebied is voldoende gelijkwaardig of kwalitatief beter foerageergebied aanwezig (zoals onder andere Meertje de Waal). Effecten op essentieel foerageergebied (d.w.z. van essentieel belang voor de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen in de omgeving) kunnen worden uitgesloten.

Concluderend: wat betreft de vleermuizen vormt de soortbescherming uit de Wet natuurbescherming geen belemmering voor het vaststellen van het plan. Echter, geadviseerd wordt om voorafgaand aan de realisatiefase de functie van het plangebied als vliegroute voor vleermuizen te onderzoeken.

*Tekstkader 5.1. Nader onderzoek vliegroutes vleermuizen.***Nader onderzoek: vliegroutes van vleermuizen**

Om te kunnen bepalen of eventuele verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden worden als gevolg van de werkzaamheden in de realisatiefase, wordt nader onderzoek naar de functie van het plangebied als vliegroute voor vleermuizen geadviseerd. Conform het meest recente vleermuisprotocol (2013) bestaat het onderzoek naar vliegroutes van vleermuizen uit twee bezoeken verspreid over het seizoen van mei tot en met oktober (met één bezoek in de kraamperiode (mei-juli).

5.2.3 Amfibieën

Het plangebied vormt geschikt leefgebied voor de rugstreeppad. In het bijzonder vormen de twee meest westelijke agrarische percelen geschikt voortplantingsbiotoop van de soort. De soort is tevens in de omgeving van het plangebied waargenomen (NDFF).

Als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling gaat geschikt potentieel leefgebied van de rugstreeppad verloren.

Voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan hoeft de potentiële aanwezigheid (van voortplantings- en rustplaatsen) van de rugstreeppad geen belemmering te vormen. Immers, indien het plangebied onderdeel vormt van het leefgebied van de rugstreeppad, en dit leefgebied verloren gaat, kan voor een zorgvuldige werkwijze in de realisatiefase een ontheffing aangevraagd worden. Voor de uitvoerbaarheid (en vaststelling) van het bestemmingsplan is het van belang te weten of een ontheffing verleend kan worden. Een ontheffing kan enkel verleend worden indien wordt voldaan aan elk van de volgende voorwaarden (art 3.8):

- a: er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b: zij is nodig in een van genoemde belangen in artikel 3.8 lid 5;
- c: er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Omdat de voorgenomen ontwikkeling locatie specifiek is en het resultaat is van een uitgebreid voortraject, is er sprake van geen andere bevredigende oplossing. Daarnaast is de ontwikkeling op basis van sociale en / of economische redenen van groot openbaar belang (belang 3, art 3.5, lid 5). Ook bestaan er voldoende mogelijkheden om, door het treffen van maatregelen, te voorkomen dat sprake is van een afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Indien eventueel voortplantingsplaatsen (ondiepe watertjes) van de rugstreeppad gecompenseerd dienen te worden, biedt het plangebied (noordelijke perceel; bomenbank) en / of de directe omgeving daarvoor voldoende ruimte. Daarmee voldoet de voorgenomen ontwikkeling aan de voorwaarden op basis waarvan een ontheffing verleend kan worden.

Om te bepalen of de rugstreepad daadwerkelijk voorkomt binnen het plangebied en of sprake is van voortplantings- of rustplaatsen van de soort is ten behoeve van -en voorafgaand aan- de realisatiefase nader onderzoek naar het voorkomen van de rugstreepad noodzakelijk (zie tekstkader 5.2).

De potentiële aanwezigheid van de rugstreepad vormt geen belemmering voor de vaststelling van het bestemmingsplan.

Tekstkader 5.2. Nader onderzoek rugstreepad.

Nader onderzoek: rugstreepad

Om te kunnen bepalen of eventuele verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden worden als gevolg van de bouwwerkzaamheden, is nader onderzoek naar het gebruik en de functie van het plangebied door de rugstreepad noodzakelijk. Conform de soortenstandaard van de soort wordt de volgende werkwijze geadviseerd (RVO, 2014d):

Het aantonen van de aanwezigheid van de rugstreepad bestaat uit het luisteren naar roepende exemplaren en het inventariseren van eiklonpen of larven. Om de afwezigheid van de soort aan te tonen moet op **minimaal twee avonden in de periode april / mei** geluisterd worden naar kooractiviteit. Het luisteren naar kooractiviteiten moet gebeuren bij geschikte weersomstandigheden. Tevens moet voor het aantonen van afwezigheid, bij het ontbreken van waarnemingen in mei, **midden juli nogmaals** bij geschikte omstandigheden geluisterd worden. Indien de soort is waargenomen dient ten behoeve van de ontheffingsaanvraag inzicht verkregen te worden in de grootte van de populatie in het gebied. Dit wordt simultaan gedaan op basis van de geschiktheid van het plangebied in combinatie met de waargenomen aantallen rugstreepadden tijdens de genoemde onderzoeksronden.

5.3 Effecten op beschermde gebieden

5.3.1 Effecten op het Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Voor wat betreft de NNN is, conform het beleid van de provincie Zuid-Holland, enkel bij directe aantasting sprake van vervolgstappen, waaronder compensatie. Er bevindt zich geen NNN binnen het plangebied. Er is van directe aantasting (ruimtebeslag) van de NNN dan ook geen sprake. De aanwezigheid van NNN-gebieden in de omgeving van het plangebied vormt geen belemmering voor de vaststelling van het bestemmingsplan.

Tevens blijkt uit de Voortoets dat effecten als gevolg van alle verstoringsfactoren (met uitzondering van stikstof) uitgesloten kunnen worden. Het Natura 2000-gebied bevindt zich op 300 meter afstand van het plangebied in vergelijking met 200 meter afstand

tot het NNN. Met betrekking tot de verstoringsfactoren is dit een vergelijkbare afstand. Op basis van de Voortoets kan tevens worden uitgesloten dat sprake is van aantasting van de natuurlijke kenmerken en waarden van het NNN-gebied als gevolg van externe werking.

6 Bronnen

6.1 Boeken en rapporten

- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, (2006). De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna Deel 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey-Nederland. Leiden.
- Creemers, R.C.M. en Delft, J.J.C.W. van (RAVON) (redactie) (2009). *De Amfibieën en Reptielen van Nederland*. Nederlandse Fauna Deel 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- EIS-Nederland/De Vlinderstichting/Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie (2007). *Waarnemingenverslag Dagvlinders, nachtvlinders en libellen*.
- Grontmij, 2009. Quickscan Natuur Rockanje. Concept, 18 september 2009.
- Grontmij, 2012a. Notitie, toespitsing en actualisatie van de quick-scan natuur. Definitief, 16 januari 2012.
- Grontmij, 2012b. Voortoets Natuurbeschermingswet de Drenkeling Rockanje. Concept, 27 juni 2012.
- Limpens, H., Regelink, J., en Koelman, R. (2010). *Vleermuizen en planologie*. Zoogdiervereniging, Arnhem.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014a. Soortenstandaard Huismus *Passer domesticus*. Versie 2.0, december 2014.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014b. Soortenstandaard Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 2.0, december 2014.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014c. Soortenstandaard Noordse woelmuis *Microtus oeconomus arenicola*. Versie 2.0, december 2014.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014d. Soortenstandaard Rugstreep-pad *Bufo calamita*. Versie 2.0, december 2014.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2015. Kerkuil *Tyto alba*. Versie 2.0, januari 2015

- SOVON, (2002). *Atlas van de Nederlandse broedvogels*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij/Naturalis/EIS – Nederland.

6.2 Overig

NDFD (Nationale Databank Flora en Fauna)

- www.vlinderstichting.nl
- www.maps.google.nl
- www.ravon.nl
- www.sovon.nl
- www.zoogdieratlas.nl
- www.telmee.nl
- www.libellennet.nl
- www.zoogdierenvereniging.nl

Bijlagen

Bijlage I: Wettelijk kader

Bijlage I: Wettelijk kader

Soortbescherming

Een van de doelen van de Wnb is de bescherming van inheemse flora en fauna. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het plangebied. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde soorten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij' – principe). Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Hieronder wordt uitgelegd welke verbodsbepalingen gelden, welke vrijstellingen er gelden en op welke gronden ontheffingen kunnen worden aangevraagd.

Verbodsbepalingen soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die onder andere zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. In het tekstkader van deze bijlage (zie volgende pagina) staan de artikelen uitgeschreven. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- soorten van de Vogelrichtlijn;
- soorten van de Habitatrichtlijn, inclusief bijlage I en II uit Verdrag van Bern en bijlage I uit Verdrag van Bonn;
- 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora'), oftewel de Nationale soorten.

Voor soorten vallend onder bovenstaande beschermingsregimes geldt dat ze in principe niet (opzettelijk) gedood en verstoord mogen worden, ook verblijfplaatsen mogen niet vernietigd worden. Bij Vogelrichtlijnsoorten is opgenomen dat verstoring is toegestaan indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Dit geldt echter niet voor Habitatrichtlijnsoorten, inclusief bijlage I en II Bern en bijlage I Bonn (zie Tabel A van deze bijlage voor de vogelsoorten en Tabel B van deze bijlage voor een uiteenzetting van soorten niet zijnde vogels). Voor de 'andere soorten' geldt dat verstoring is toegestaan. Soorten die zijn opgenomen in bijlage A en B van de Wnb ('andere soorten') zijn opgenomen in tabel C en D van deze bijlage.

Tabel A. Vogels die vallen onder artikel 3.5 (Bern bijlage II, Bonn bijlage I) én in Nederland broeden. Info tabel: Ingekorte lijst vogelsoorten Conventie van Bern bijlage II. Deze lijst is ingekort door alleen die vogels op te nemen die volgens de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (Nederlandse Fauna serie deel 5 uit 2002) en de Avifauna van Limburg (uit 2006) in Nederland broeden. Dwaalgasten en overwinteraars zijn uit de lijst verwijderd.

Appelvink	Grote bonte specht	Purperreiger
Baardman	Grote gele kwikstaart	Putter
Beflijster	Grote karekiet	Ransuil
Bergeend	Grote stern	Rietgors
Bergfluitier	Grote zilverreiger	Rietzanger
Bijeneter	Havik	Rode wouw
Blauwborst	Heggenmus	Roerdomp
Blauwe kiekendief	Hop	Roodborst
Boerenwaluw	Huiswaluw	Roodborsttapuit
Bontbekplevier	IJsvogel	Roodhalsfuut
Bonte strandloper	Kerkuil	Rouwkwikstaart
Bonte vliegenvanger	Klapekster	Sijs
Boomklever	Klein waterhoen	Slangenarend
Boomkruiper	Kleine barmsijs	Slechtvalk
Boompieper	Kleine bonte specht	Smelleken
Boomvalk	Kleine karekiet	Snor
Bosrietzanger	Kleine plevier	Sperwer
Bosruiter	Kleine zilverreiger	Spotvogel
Bosuil	Kleinst waterhoen	Sprinkhaanzanger
Braamsluiper	Kluut	Steenuil
Brandgans	Kneu	Steltkluut
Bruine kiekendief	Koereiger	Strandplevier
Buizerd	Koolmees	Taigaboomkruiper
Casarca	Kortsnavelboomkruiper	Tapuit
Cetti's zanger	Kraanvogel	Tijftjaf
Draaihals	Krekelzanger	Torenavalk
Duinpieper	Kruisbek	Tuinfluitier
Dwergmeeuw	Kuifmees	Velduil
Dwergstern	Kwak	Visarend
Engelse kwikstaart	Kwartelkoning	Visdief
Europese kanarie	Lepelaar	Vuurgoudhaan
Fitis	Matkop	Wespendief
Fluitier	Middelste bonte specht	Wielewaal
Geelgors	Nachtegaal	Winterkoning
Gekraagde roodstaart	Nachtzwaluw	Witbandkruisbek
Gele kwikstaart	Noordse stern	Witte kwikstaart
Geoorde fuut	Oehoe	Witwangstern
Glanskop	Oeverloper	Woudaap
Goudhaan	Oeverpieper	Zeearend
Grasmus	Oeverzwaluw	Zwarte mees
Graspieper	Ooievaar	Zwarte ooievaar

Graszanger	Orpheusspotvogel	Zwarte roodstaart
Grauwe kiekendief	Paapje	Zwarte specht
Grauwe klauwier	Pestvogel	Zwarte stern
Grauwe vliegenvanger	Pimpelmees	Zwarte wouw
Griel	Poelruiter	Zwartkop
Groene specht	Porseleinhoen	Zwartkopmeeuw
Groenling		

Tabel B. Soorten (niet zijnde vogels) die vallen onder artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV, Bern bijlage II, Bonn bijlage I).

Soortgroep	Nederlandse naam	Soortgroep	Nederlandse naam	
Amfibieën	boomkikker	Zoogdieren-landzoogdieren	hamster	
	geelbuikvuurpad		otter	
	heikikker		bever	
	kamsalamander		hazelmuis	
	knoflookpad		lynx	
	rugstreepad		noordse woelmuis	
	vroedmeesterpad		wilde kat	
	poelkikker		wolf	
Insecten-dagvlinders	moerasparelmoervlinder	Zoogdieren-vleermuizen	baardvleermuis	
	apollovlinder		bechsteins vleermuis	
	boszandoog		bosvleermuis	
	donker pimperlblauwtje		brandts vleermuis	
	grote vuurvlinder		franjestart	
	pimperlblauwtje		gewone grootoorvleermuis	
	tijmblauwtje		grijze grootoorvleermuis	
	zilverstreephooibeestje		grote hoefijzerneus	
Insecten-haften	oeveraas		grote rosse vleermuis	
Insecten-kevers	brede geelrandwaterroofkever		ingekorven vleermuis	
	gestreepte waterroofkever		kleine dwergvleermuis	
	juchtleerkever		kleine hoefijzerneus	
	vermiljoenkever		laatvlieger	
Insecten-libellen	mercurwaterjuffer		meervleermuis	
	bronslibel		mopsvleermuis	
	gaffellibel		noordse vleermuis	
	gevlekte witsnuitlibel		rosse vleermuis	
	groene glazenmaker		ruige dwergvleermuis	
	noordse winterjuffer		tweekleurige vleermuis	
	oostelijke witsnuitlibel		vale vleermuis	
	rivierrombout		watervleermuis	
sierlijke witsnuitlibel	gewone dwergvleermuis			
Insecten-nachtvlinders	teunisbloempijlstaart		Zoogdieren-zeezoogdieren	walrus
Reptielen	dikkopschildpad		Zoogdieren-zeezoogdieren	bultrug
	kemp's zeeschildpad			gewone vinvis
	lederschildpad			bruinvis
	soepschildpad			dwergpotvis
	gladde slang			gestreepte dolfin
	muurhagedis	gewone dolfin		
	zandhagedis	gewone spitsdolfijn		
Sporenplanten-bladmossen	geel schorpioenmos	grijze dolfin		
	tonghaarmuts	kleine zwaardwalvis		
Sporenplanten-varens	kleine vlotvaren	narwal		
Vissen	steur	orka		
	houting	tuumelaar		
Weekdieren	bataafse stroommossel	witflankdolfijn		
	platte schijfhoren	witsnuitdolfijn		
Zaadplanten	liggende raket	noordse vinvis		
	drijvende waterweegbree	potvis		
	groenknolorchis	butskop		
	kruipend moerasscherm	dwergvinvis		
	zomerschroeforchis	griend		
		spitsdolfijn van gray		
		witte dolfin		

Tabel C. "Overige Soorten" onderdeel A behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel a. Soorten met een asterisk (*) zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen. Soorten met een dubbele asterisk (**) zijn in alle provincies, behalve Noord-Brabant, vrijgesteld. Soorten met een asterisk (***) zijn alleen in Limburg - voor een deel van het jaar - vrijgesteld.

Zoogdieren	Waterspitsmuis	Donker pimpernelblauwtje
Aardmuis*	Wezel**	Duinparelmoervlinder
Boommarter	Wild zwijn	Gentiaanblauwtje
Bosmuis*	Woelrat*	Grote parelmoervlinder
Bunzing**	Amfibieën	Grote vos
Damhert	Alpenwatersalamander	Grote vuurvlinder
Das	Bruine kikker*	Grote weerschijnvlinder
Dwergmuis*	Gewone pad*	Iepenpage
Dwergspitsmuis*	Kleine watersalamander*	Kleine heivlinder
Edelhert	Meerkikker*	Kleine ijsvogelvlinder
Eekhoorn***	Middelste groene kikker*	Kommavlinder
Egel*	Vinpoetsalamander	Pimpernelblauwtje
Eikelmuis	Vuursalamander	Sleedoornpage
Gewone bosspitsmuis*	Reptielen	Spiegeldikkopje
Gewone zeehond	Adder	Veenbesblauwtje
Grote bosmuis	Hazelworm***	Veenbesparelmoervlinder
Grijze zeehond	Levendbarende hagedis***	Veenhooibeestje
Haas*	Ringslang	Veldparelmoervlinder
Hermelijn**	Vissen	Zilveren maan
Huisspitsmuis*	Beekdonderpad	Libellen
Konijn*	Beekprik	Beekkrombout
Molmuis	Elrits	Bosbeekjuffer
Ondergrondse woelmuis*	Europese rivierkreeft	Donkere waterjuffer
Ree*	Gestippelde alver	Gevlekte glanslibel
Rosse woelmuis*	Grote modderkruiper	Gewone bronlibel
Steenmarter***	Kwabaal	Hoogveenglanslibel
Tweekleurige bosspitsmuis*	Dagvlinders	Kempense heidelibel
Veldmuis*	Aardbeivlinder	Speerwaterjuffer
Veldspitsmuis	Bosparelmoervlinder	Kevers
Vos*	Bruin dikkopje	Vliegend hert
	Bruine eikenpage	

Tabel D. "Overige Soorten" onderdeel B behorend bij artikel 3.10, eerste lid, onderdeel c.

Planten	Groene nachtorchis	Roggelelie
Akkerboterbloem	Groensteel	Rood peperboompje
Akkerdoornzaad	Groot spiegelklokje	Rozenkransje
Akkerogentroost	Grote bosaardbei	Ruw pazelzaad
Beklierde ogentroost	Grote leeuwenklauw	Scherpkruid
Berggamander	Honingorchis	Schubvaren
Bergnatchorchis	Kalkboterbloem	Schubzegge
Blaasvaren	Kalketrip	Smalle raai
Blauw guichelheil	Karthuizeranjer	Spits havikskruid
Bokkenorchis	Karwijselie	Steenbraam
Bosboterbloem	Kleine ereprijs	Stijve wolfsmelk
Bosdravik	Kleine Schorseneer	Stofzaad
Brave hendrik	Kleine wolfsmelk	Tengere distel
Brede wolfsmelk	Kluwenklokje	Tengere veldmuur
Breed wollegras	Knollathyrus	Trosgamander
Bruinrode wespenorchis	Knolspirea	Veenbloembies
Dennenorchis	Korensla	Vliegenorchis
Dreps	Kranskarwij	Vroege ereprijs
Echte gamander	Kruiptijm	Wilde averuit
Franjegentiaan	Lange zonnedaauw	Wilde ridderspoor
Geelgroene wespenorchis	Liggende ereprijs	Wilde weit
Geplooid vrouwenmantel	Moerasgamander	Wolfskers
Getande veldsla	Muurbloem	Zandwolfsmelk
Gevlekt zonneroosje	Naakte lathyrus	Zinkviooltje
Glad biggenkruid	Naaldenkervel	Zweedse kornoelje
Gladde zegge	Pijlscheefkalk	

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming artikel 3.1, 3.5 en 3.10

§ 3.1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
  - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
  - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
  - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
  - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
  - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
  - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
  - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
  - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
  - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
  - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
  - h. in het algemeen belang.
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is een zorgplicht opgenomen. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
  - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
  - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
  - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

De zorgplicht houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren niet mogen worden uitgevoerd. Wanneer dergelijke handelingen toch uitgevoerd moeten worden, moeten maatregelen, voor zover dit in redelijkheid kan, worden genomen om de nadelige gevolgen te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Vrijstelling en ontheffingen

Onder bepaalde voorwaarden geldt een algemene vrijstelling of een ontheffingsplicht van de verbodsbepalingen in de Wnb. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling of ontheffing hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het onderzoeksgebied en de provincie waarin de activiteit plaatsvindt. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

Vrijstelling Nationale soorten ('andere soorten').

Met betrekking tot de 'andere soorten' zijn per provincie beleidsregels opgesteld waarin voor een deel van deze soorten vrijstelling is verleend. Het Rijk heeft ook een vrijstelling gemaakt voor projecten die vallen onder hun bevoegdheid (projecten van nationaal belang). Zoals ook te herleiden is uit de tabel (tabellen A en B), hangt het per provincie af welke soort is vrijgesteld van de verbodsbepalingen in artikel 3.10. Provincie Noord-Brabant verleent bijvoorbeeld geen vrijstelling voor een aantal soorten marterachtigen.

Naast dat het type vrijgestelde soorten verschilt per provincie, kan de grond waarop de vrijstelling geldt ook variëren tussen provincies. De vrijstelling hoeft dus niet in alle situaties van toepassing te zijn. Zo geldt de vrijstelling op basis het voorkomen of bestrijden van ‘...onnodig lijdende zieke of gebrekkige dieren’ alleen in Flevoland en Utrecht. Vrijstelling op basis van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling is een geldige reden in alle provincies.

Indien de Nationale soorten niet zijn vrijgesteld en daarmee het voornemen de gestelde verboden in artikel 3.10 overtreedt, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Opzettelijk storen van vogels

In artikel 3.1.5 is een bepaling opgenomen ten aanzien van het verstoren van vogels. In het artikel is opgenomen dat verstoring van vogels is toegestaan mits deze geen wezenlijke invloed heeft op de staat van instandhouding van de soort. Dit houdt in dat de activiteit/projectvoornemen doorgang kan vinden als zo'n soort in de buurt tot broeden komt. Een nest mag overigens nooit vernield of beschadigd worden.

Mogelijk zou dit eveneens kunnen betekenen dat verblijfplaatsen ongeschikt kunnen worden gemaakt onder de voorwaarde dat onderbouwd is dat er geen effect is op de instandhouding van de soort. Het zal echter nog steeds nodig zijn, voorafgaand aan de verstoring met inachtneming van de gewenningsperiode, compenserende maatregelen (zoals bijvoorbeeld het aanbieden van nestkasten) te treffen om te kunnen spreken van “verstoring” (in plaats van vernietiging van nesten). Dit is van belang bij de bescherming van de huismus, gierzwaluw en eventueel de roek, aangezien deze soorten vaak gebruik maken van het nest waar zij het jaar daarvoor ook in hebben gebroed.

Een heel aantal algemene vogels vallen echter ook onder artikel 3.5, doordat zij opgenomen zijn in Bijlage II van Bern. Zie tabel D. Neem bijvoorbeeld de koolmees en roodborst. Deze soorten mogen niet verstoord worden, ook niet als de staat van instandhouding het zou toelaten. Daardoor zullen veel activiteiten alsnog buiten het broedseizoen moeten plaatsvinden, gewerkt moeten worden volgens een gedragscode of zou er een ontheffing moeten worden aangevraagd.

Vrijstelling onder gedragscode

Een andere manier om vrijstelling te krijgen is door te werken volgens een goedgekeurde gedragscode. Hierin staan gedragsregels om schade aan beschermde dieren en planten zoveel mogelijk te voorkomen bij het uitvoeren van bepaalde activiteiten. De goedgekeurde gedragscodes staan op de website van RVO vermeld (<https://mijn.rvo.nl/gedragscodes-overige-organisaties>). Let hierbij op dat voor soorten genoemd in artikel 3.1 en 3.5 ‘ruimtelijke inrichting of ontwikkeling’ geen geldige ontheffingsgrond is en deze activiteit daardoor niet valt onder de gedragscode. Hiervoor dient alsnog een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

Ontheffingen

Indien een soort niet onder een vrijstelling valt of niet gewerkt kan worden volgens een gedragscode, dient er een ontheffing te worden aangevraagd. Deze moet ingediend worden bij het bevoegd gezag. Dit is de provincie waarin de activiteit plaatsvindt.

Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- De activiteit leidt niet tot verslechtering van de staat van instandhouding; en
- Er is sprake van een in de wet genoemd belang.

In tabel E worden de belangen waaronder een ontheffing kan worden aangevraagd, opgesomd. Let daarbij op dat er voor Nationale soorten ('andere soorten') meer ontheffingsgronden beschikbaar zijn dan voor de beschermde soorten onder artikel 3.1 en 3.5. Indien de activiteit bestaat uit een ruimtelijke inrichting of ontwikkeling zou alleen een ontheffing afgegeven kunnen worden voor Nationale soorten. Mochten desondanks soorten uit de Vogel- en/of Habitatrichtlijn, Bern en Bonn voorkomen bij ruimtelijke ontwikkelingen, dan kunnen mitigerende maatregelen worden opgesteld. Er kan dan voor de zekerheid een ontheffing worden aangevraagd om de mitigerende maatregelen goed te keuren.

Tabel E. Ontheffingsgronden waarop een ontheffing verleend mag worden per categorie (artikel 3.1, 3.5 en 3.10)

Ontheffingsgronden	VR-soorten (Artikel 3.1)	HR-soorten, Bonn en Bern (Artikel 3.5)	Andere soorten (Artikel 3.10)
1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	X	X	X
2. Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	X	X	X
3. Opsomming van:	X	X	X
- volksgezondheid en openbare veiligheid			
- veiligheid van luchtverkeer	X	Nee	X
- ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	X	X	X
- ter bescherming van Flora en Fauna	X	X	X
- voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herin-	X	X	X

voeren van soorten / teelt			
- dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	X	X
- ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	X
- schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud, algemeen belang	Nee	Nee	3.10 2a-g

Procedures

Procedure ontheffingsaanvraag

Voor Nationale soorten ('andere soorten') welke zijn opgenomen in de provinciale vrijstellingen geldt een vrijstelling. Dit betekent dat u geen ontheffing van de Wet natuurbescherming hoeft aan te vragen, maar u wel de zorgplicht moet nakomen. Voor Nationale soorten die niet zijn vrijgesteld, dient u een ontheffing beschermde soorten aan te vragen of te werken conform een gedragscode.

Voor soorten van de Vogel- en Habitatrictlijn, Conventie van Bern en Conventie van Bonn geldt dat als u kunt werken volgens een goedgekeurde gedragscode er een vrijstelling geldt. U hoeft geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen, maar u moet uw activiteiten aantoonbaar uitvoeren zoals in de gedragscode staat. Tevens blijft de zorgplicht gelden. Indien u niet kunt werken volgens een gedragscode, maar u kunt maatregelen nemen om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen (zogenoemde mitigerende maatregelen), dan hoeft u ook geen ontheffing beschermde soorten aan te vragen. Wilt u zeker weten of uw mitigerende maatregelen voldoende zijn, en er inderdaad geen ontheffing nodig is? Vraag dan een ontheffing aan om uw maatregelen goed te keuren.

Indien u geen mitigerende maatregelen kunt nemen, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. Voor de ontheffingsaanvraag is het noodzakelijk te weten welke soorten aanwezig zijn, zodat gerichte mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen. Het bevoegd gezag zal, indien het akkoord is met het aangeleverde stappenplan waarin de aanpak voor mitigatie beschreven wordt, een zogenoemde 'verklaring van geen bedenkingen' (vvgb) afgeven. Daarmee zegt zij in feite dat een ontheffing niet noodzakelijk is wanneer men zich bij de uitvoering houdt aan het opgestelde stappenplan.

Overgangsrecht

In het Besluit natuurbescherming is opgenomen dat de ontheffingen afgegeven onder het oude recht, gelden als ontheffingen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften, beperkingen en voorwaarden gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

Op het tijdstip van inwerkingtreding van de Wnb zullen de onafgeronde ontheffing aanvragen, ingediend vóór inwerkingtreding, conform de nieuwe wet worden behandeld. Ontheffing aanvragen van voor de inwerkingtreding zullen worden afgehandeld door RVO. Aanvragen die later ingediend worden zullen afgehandeld worden door de provincies (of het Rijk).

De gedragscodes worden verlengd tot het moment van in werking treden van de Wet natuurbescherming en de nieuwe gedragscodes definitief zijn goedgekeurd.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De nieuwe naam voor de ecologische hoofdstructuur (EHS), het natuurnetwerk Nederland (NNN). De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). In 2013 is het natuurbeleid gedecentraliseerd naar de provincies. In hetzelfde jaar hebben de twaalf provincies met de staatssecretaris van het ministerie van EZ definitieve afspraken gemaakt in het Natuurpact. In 2014 werd de term 'EHS' vervangen door 'NNN'.

Dit beleid blijkt noodzakelijk te zijn doordat de Nederlandse natuur steeds meer onder druk staat, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het natuurnetwerk Nederland (NNN).

Netwerk van gebieden

Het NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Het NNN bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Het NNN is een plan in uitvoering. De doelstelling van het Natuurpact is om 80.000 hectare nieuwe natuur in te richten vóór 2027.

Natura 2000-gebieden

In de Wnb zijn bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt. De Europese richtlijnen verplichten de lidstaten gebieden aan te wijzen met speciale beschermingszones (de Natura 2000-gebieden). Het doel hiervan is om de aangewezen habitattypes en habitats van soorten in een gunstige staat van instandhouding te behouden of te herstellen.

De lidstaten moeten maatregelen treffen om de kwaliteit van deze habitats en habitats van soorten niet te laten verslechteren of te voorkomen dat er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen.

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur, geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies de vergunningen, maar soms doet het Ministerie van Economische Zaken dit.

Bestaand gebruik

Voor handelingen die op 31 maart 2010 bekend waren bij het gevoegd gezag en die sinds deze datum niet meer in betekenende mate zijn gewijzigd is het niet meer noodzakelijk om een vergunning aan te vragen. Deze datum kan van een later tijdstip zijn indien een Natura 2000-gebied na 31 maart 2010 is aangewezen als beschermd gebied. Zie ook artikel 2.9 lid 2.

Overgangsrecht

In de Wnb (artikel 9.4) is opgenomen dat de vergunningen afgegeven onder het oude recht, gelden als vergunningen onder de Wet natuurbescherming. Daarbij blijven dezelfde voorschriften gelden. Dit geldt eveneens voor omgevingsvergunningen en vvgb's.

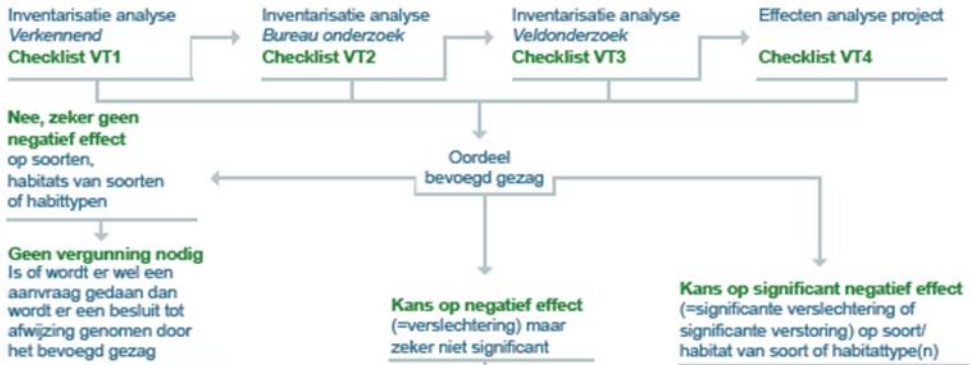
Beschermde Natuurmonumenten hebben vanaf inwerkingtreding van de Wnb niet langer een beschermde status. Daardoor zijn deze gebieden alleen nog ruimtelijk beschermd (Barro, bestemmingsplannen).

Het volgende schema toont de vergunningprocedure in het kader van de Natuurbeschermingswet. Een Voortoets geeft aan of er wel of geen (negatieve) negatieve effecten zijn te verwachten. Zijn er geen negatieve effecten te verwachten, dan hoeft er geen vergunning beschermde gebieden aangevraagd te worden. Indien er kans is op negatieve effecten, kan een habitattoet een verdiepingsslag geven om aan te tonen hoe groot deze negatieve effecten zijn. Mocht er kans zijn op significant negatieve effecten, is het mogelijk om een ADC-toets uit te voeren. Wordt er voldaan aan de eisen, dan kan er een vergunning worden afgegeven met voorschriften en beperkingen.

VOORTOETS

INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets. Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

HABITATTOETS

ADC-TOETS

